

Martin Groot¹ en Jan Maasen

Brand en brandweer in Achttienhoven en Westbroek

Deel 1: de brandweer.

Bijna 250 jaar brandbestrijding en een georganiseerde brandweer van meer dan 130 jaar oud. Geschiedenis genoeg in Achttienhoven en Westbroek. Genoeg voor twee verhalen: deel 1 over de organisatie van de brandweer en deel 2 – in een volgend nummer van St Maerten – over branden in de genoemde gemeenten.

Organisatie

Georganiseerde brandbestrijding was in de geschiedenis aanvankelijk een zaak voor de steden, waar – door de aaneengesloten bebouwing – het gevaar voor verwoestende overslaande branden het grootst was. Bovendien waren de steden beter georganiseerd. De eerste georganiseerde vorm van brandbestrijding waren de gildenbrandweren. Tot 1685 organiseerden de plaatselijke gilden van handwerklieden op deze manier de brandbestrijding in de steden. Deze gildenbrandweren waren vaak ongedisciplineerd. Dit leidde tot veel onnodige slachtoffers bij brand en zelfs tot plundering door de brandbestrijders².

In 1685 stelde Amsterdam daarom een zgn. brandkeur op waarin werd bepaald dat er een dienstplicht voor het werken bij de brandweer werd ingevoerd. Iedere mannelijke ingezetene tussen de veertig en vijftig jaar oud, kon voor tien jaar worden aangezocht.

Op het platteland was de organisatiegraad minder en veel meer gebaseerd op vrijwillige bijstand van familie, bekenden en burens. In Westbroek werd pas in 1782 een brandspuit aangeschaft en daarbij stelde het Gerecht Westbroek (100 jaar na Amsterdam) eveneens een 'Brandkeure' op³. Voluit luidt de titel:

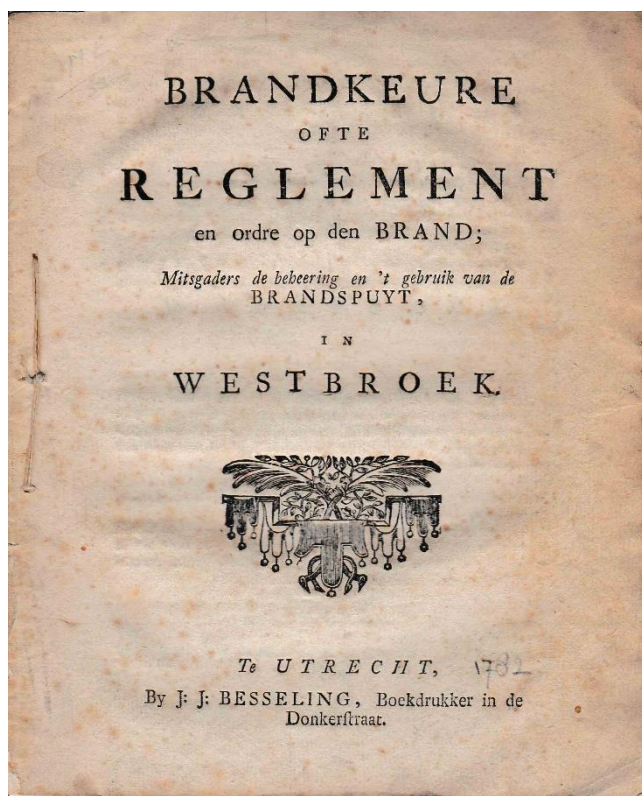
"Brandkeure ofte reglement en ordre op den brand mitsgaders de beheering en 't gebruik van de brandspuijt in "Westbroek", vastgesteld door het gerecht. Met rekwest aan Gedep. Staten met verzoek om goedkeuring, en betreffend extract uit de resolutiën van het gerecht"

Dit is het oudst bekende archiefstuk over de Westbroekse brandweer⁴. In het Gerecht Achttienhoven ontbreekt een vergelijkbaar stuk. Er is in de jaren voor 1782 geprobeerd om een gezamenlijke aanschaf te doen voor het Gerecht Achttienhoven en het Gerecht Westbroek. De verhoudingen waren echter niet erg goed en het plan strandde op het voorstel van Achttienhoven om de spuit te financieren uit de kerkrekening.

Daarop besloot het Gerecht Westbroek een vrijwillige inschrijving te doen, die zoveel geld opleverde dat Westbroek de investering alleen kon doen. De brandspuit werd gekocht door het Gerecht en de brandkeur werd opgesteld.

De onorthodoxe werkwijze kreeg nog een staartje omdat een aantal tegenstanders een beroep deed op gedeputeerde Staten van Utrecht. Er zijn kopieën van handgeschreven documenten⁵ die getuigen van felle discussies over de werkwijze en de gevolgen voor de burgers die niet hadden meebetaald aan de inschrijving. Het Gerecht Westbroek kreeg ongelijk, maar legde tot twee keer toe de uitspraak van GS naast zich neer⁶.

Westbroek had zijn 'Brandkeure', *'geconcipteert en gearresteert by Schout en Scheepenen in den gerechtshuize van Westbroek op den 10 october 1782.'*

⁷De brandkeur draait grotendeels om de brandspuit zelf, *'ten eynde deeze zoo heilzaame schikkinge, en oogmerken den goeden Ingezeetenen van gewenscht effect te doen zyn.'* Het gaat daarbij om ontdekken van de brand, alarmering, uitruk, veiligheid, oefeningen, onderhoud, diensten aan buurgemeenten en zelfs om preventie (*'Dat niemand - wien het ook zoude moogen weezen onder deezen Gerechte - met een brandende pyp zal mogen gaan, of passeeren by Hooybergen, Strooy, 'Turff' en diergelyke brandende Stoffen ...'*).

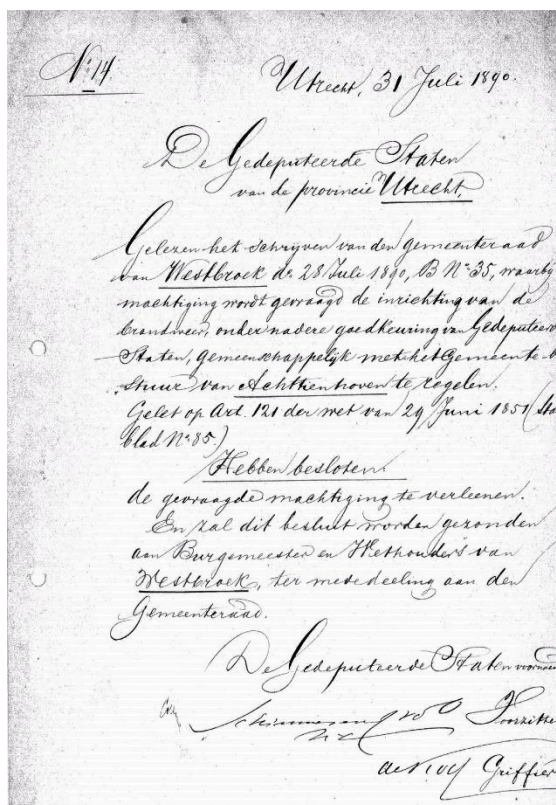
Maar het belangrijkste staat in Artikel 1, namelijk dat Westbroek vanaf dat moment een plichtbrandweer had. Naast een aangestelde brandmeester en twee assistenten werden elke twee jaar dertig burgers aangewezen als *'gemene bediendens tot de Spuyt, en dat wel naar*

vervolg van de Huizinge en Hofsteeden'. Er waren in die tijd 145 huishoudens in Westbroek, zodat elk huishouden eens in de tien jaar aan de beurt was om gedurende twee jaar een personeelslid te leveren. Bij weigering werd een boete van tien Gulden opgelegd. Burgers, die het zich konden permitteren, werden in de gelegenheid gesteld om een plaatsvervanger aan te stellen⁸.

Noch de brandmeester en diens assistenten, noch de dienstplichtigen kregen salaris of vergoeding. Wél was er een regeling voor de degenen die gewond raakten tijdens het werk en het gerecht kon een premie uitkeren aan mensen die zich onderscheidden bij gevaarlijke situaties.

Na de Napoleontische tijd veranderde onze staatsinrichting drastisch en vooral de Gemeentewet van Thorbecke (1851) had grote gevolgen, omdat daarin burgemeester en wethouders verantwoordelijk werden voor het toezicht op de brandblusmiddelen en de benoeming cq ontslag van de brandmeesters. De burgemeester had sindsdien ook het opperbevel bij de brandweer. Steeds meer gemeenten gingen nadien over tot het oprichten van vrijwillige brandweren om een einde te maken aan de demotivatie en de slechte training van de plichtbrandweer. Amsterdam schafte in 1863 de dienstplicht bij de brandweer af⁹.

In Westbroek heeft de plichtbrandweer tot ver in de 20^e eeuw bestaan. Een document uit 1867 (85 jaar na de brandkeur) laat zien wie de dienstplichtigen zijn en welke taken zij vervullen¹⁰. Opmerkelijk is dat er drie vrouwen vermeld staan bij het bedienen van de 'perspomp', respectievelijk de weduwe Egbert de Groot, de weduwe Reinier de Kruyf en de weduwe Wouter van Oostrum. Gevreesd moet worden dat dit geen teken van emancipatie was, maar het simpele gevolg van de dienstplicht. Als in de aangewezen woning of hofstede de heer des huizes overleden was dan nam moeder of het oudste kind de dienstplicht over.

Aan het eind van de 19^e eeuw staken de gemeenteraden van Achttienhoven en Westbroek de koppen bij elkaar en kwamen met een gezamenlijk voorstel om de inrichting van de brandweer, onder nadere goedkeuring van Gedeputeerde Staten, gemeenschappelijk te regelen. Dit verzoek van 28 juli 1890 werd per kerende post door gedeputeerde staten gehonoreerd op 31 juli 1890 bij besluit No 14. Het brandweerkorps van Achttienhoven/Westbroek houdt die datum (31-07-1890) daarom aan als de officiële oprichtingsdatum van het korps.

In de archieven blijft het daarna stil rond de brandweer en de brandspuit in Achttienhoven en Westbroek, totdat de gemeentebesturen in juni 1937 een verzoek richten aan het provinciebestuur om over te mogen gaan tot de aanschaf van een automobielbrandspuit. Het provinciaal bestuur geeft daarop opdracht aan de Provinciale Utrechtse Brandweerbond om een deskundig advies te geven over de organisatie en de uitrusting van de brandweer in Achttienhoven en Westbroek. In de opdracht geeft de provincie in overweging om de brandweer te organiseren samen met de gemeente Tienhoven.

Het rapport van de Brandweerbond (maart 1939!) ondersteunt het verzoek van de gemeentebesturen, maar het ondersteunt ook de wens van de provincie om *'de gemeenten Westbroek, Achttienhoven en Tienhoven een gemeenschappelijke regeling aan te laten gaan omtrent het gemeenschappelijk aanschaffen en instandhouden van brandweermaterieel.'*

De gemeentebesturen reageren als door een adder gebeten. Binnen twee maanden liggen er twee brieven (één van Westbroek en één van Achttienhoven), waarin staat dat dit niet de bedoeling is, dat de beide gemeenteraden daar het zelfde over denken en dat er een nieuw advies aan de Brandweerbond gevraagd is. In het bericht aan de gemeenteraden staat géén motivatie om Tienhoven er buiten te houden. Kennelijk is dit niet nodig en dat wekt het vermoeden dat raad en gemeentebestuur dit al hebben voorgedrukt. In de brief aan de provincie wordt zonder onderbouwing vastgesteld dat met Tienhoven er bij *'het gebied te groot en uitgestrekt zou worden, dan dat daarvoor met één brandspuit een behoorlijke voorziening zou kunnen worden gewaarborgd.'*

Dat ambtelijke molens slechts langzaam malen blijkt al uit de tijdsduur tussen de eerste aanvraag en het antwoord van de provincie. Maar die traagheid wordt nog overtroffen in de uitvoering. De gevraagde automobielspuit komt pas in 1941 en de voorgeschreven reorganisatie van de plichtbrandweer tot een vrijwillige brandweer wordt pas in 1948 uitgevoerd. In dat jaar wordt de Vereniging Vrijwillige Brandweer Westbroek en Achttienhoven opgericht (inmiddels met de naam Personeelsvereniging Brandweereenheid Westbroek van de Gemeentelijke Brandweer

Maartensdijk)¹¹. De uitvoering van het advies om samen te werken met Tienhoven breekt alle records: meer dan 80 jaar later komt het er van. Dat zal blijken aan het eind van dit artikel.

Intussen zijn de externe ontwikkelingen uiteraard gewoon doorgedaan. De brandweer was sinds de Gemeentewet van Thorbecke een gemeentelijke brandweer. Brandweermensen werden aangesteld door de gemeente. Eerst Achttienhoven en Westbroek; vanaf 1954 de samengevoegde gemeente Westbroek. Na 1957 viel de brandweer onder gemeente Maartensdijk en in 2001 is dat door een nieuwe herindeling gemeente De Bilt geworden.

In 2010 is de gemeentelijke brandweer overgegaan in veiligheidsregio's. Er zijn 25 veiligheidsregio's in Nederland en de provincie Utrecht is daar één van. De brandweer van Westbroek is nu één van de 67 posten die onder de VRU vallen. Veiligheidsregio's bestaan uit brandweer, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening en openbare veiligheid.

Vrijwilligers zijn er niet meer en de moderne brandweerman/vrouw is tegenwoordig parttimer met een nul-uren contract met minimaal 2 jaar degelijke opleiding, ingeroosterd en voorzien van geavanceerde piepers waarmee je aan kunt geven of je beschikbaar bent of niet.

Brandweermensen

De ontwikkeling van het vak van brandweerman/vrouw gaat hand-in-hand met de ontwikkelingen in de techniek. Dat geldt uiteraard ook voor Achttienhoven en Westbroek.

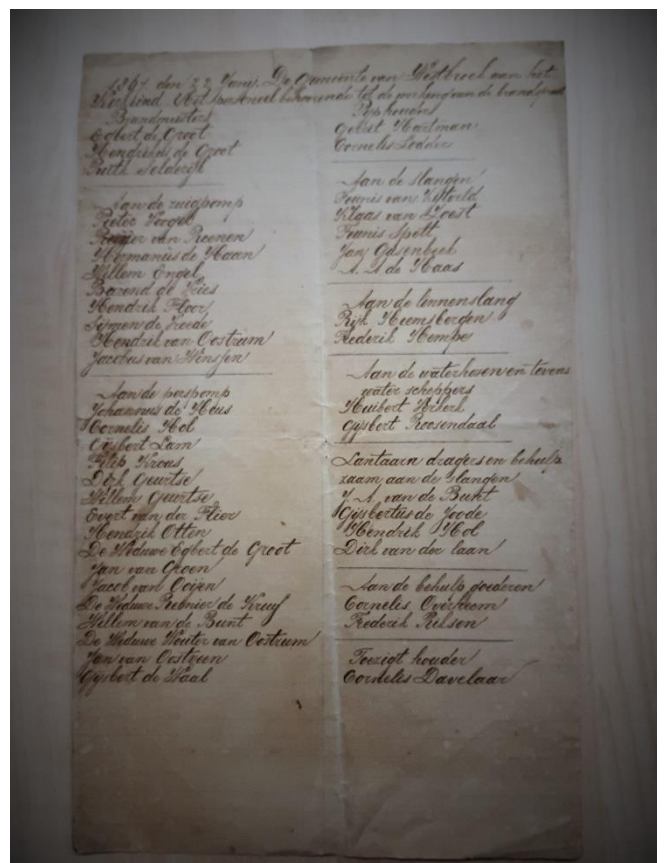
Professioneel brandweermaterieel begint met de uitvinding van de 'perspomp', die met emmers gevuld moest worden. Jan van der Heyden maakte in 1672 een verbeterde versie, door er een 'zuigpomp' en lederen brandslangen aan toe te voegen. Het benodigde water kon nu direct uit de gracht opgezogen worden (als filter tegen het vuil diende een gevlochten mandje).

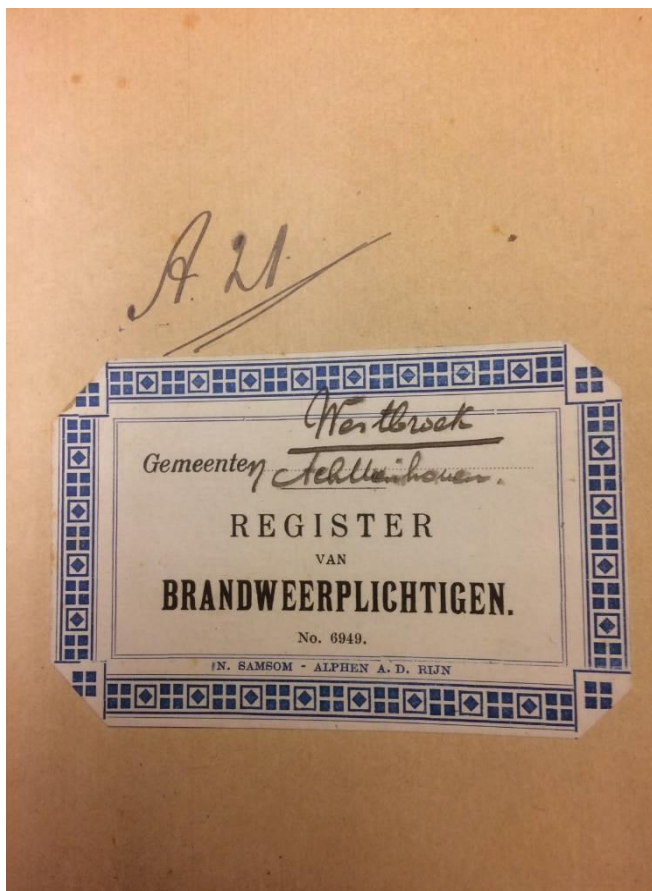
De spuit, die aanvankelijk naar de brand werd gedragen, werd al snel voorzien van wielen. Rond 1780 werden de lederen slangen vervangen door slangen uit waterdicht gemaakte hennepvezels. Deze slangen moesten, net als de leren slangen, na gebruik te drogen worden gehangen.

Het Gerecht Westbroek schrijft in de brandkeur van 1782 over een 'onlangs bestelde en bereid ontvange brandspuijt'. Dat moet een voor die tijd hypermoderne aanschaf geweest zijn.

De rolverdeling van de brandweerplichtigen bij oude brandspuiten als in de 18^e en 19^e eeuw is nog terug te zien in de eerder genoemde Westbroekse namenlijst van personeel behorende tot de werking van de brandspuit uit 1867¹².

Functie	Aantal
Brandmeesters	3 personen
Aan de zuigpomp	9 personen
Aan de perspomp	16 personen, waaronder 3 vrouwen
Pijphouders	2 personen
Aan de slangen	5 personen
Aan de linnenslang	2 personen
Aan de waterhosen en waterscheppers	2 personen
Lantaarndragers behulpzaam aan de slangen	4 personen
Aan de behulpgoederen	2 personen
Toezichthouder	1 persoon

Rond 1890 werd een nieuwe brandspuit aangeschaft. Ook weer een modern exemplaar waarvan er tussen 1880 en 1890 maar acht gemaakt zijn. De fabrikant is helaas onbekend. Deze spuit is nog altijd in het bezit van de brandweer Westbroek na een restauratie in 2012¹³. De restauratie werd uitgevoerd door leden van de Brandweer Bilthoven.

In het register van brandweerplichtigen uit 1931¹⁴ staan voor deze brandspuit veel minder functies vermeld dan in 1867. Het is denkbaar dat het hier alleen gaat om een organisatorische vereenvoudiging, omdat er in die dagen nog steeds gewerkt werd met dezelfde oude brandspuit.

Wat wel opvalt is een geheel nieuwe functie: de hoornblazer. Hoornblazers werden ingezet om de alarmering te verbeteren. Vooral in de nachtelijke uren worden kerkklokken niet altijd gehoord. Kennelijk was dit ook in Westbroek en Achttienhoven een probleem.

Functie	Aantal
<i>Oppebrandmeester</i>	<i>2 personen</i>
<i>Brandmeester</i>	<i>4 personen</i>
<i>Hoornblazer</i>	<i>5 personen</i>
<i>Pompers</i>	<i>21 personen</i>
<i>Pijphouders</i>	<i>5 personen</i>
<i>Slangenverzorgers</i>	<i>5 personen</i>

De functies zijn verdeeld over Westbroek en Achttienhoven. Beide gemeenten leverden evenveel brandmeesters, maar Westbroek leverde 5/8^e van de overige functies. Dat is overeenkomstig de afspraken¹⁵: Achttienhoven was voor 3/8^e eigenaar van – en verantwoordelijk voor – de gezamenlijke brandweer met Westbroek. Ook de kosten en baten werden met deze verdeelsleutel opgesplitst.

De brandweerlieden vertrokken door verhuizing, ziekte of overlijden. De gegevens werden dan doorgehaald in het register. Maar de helft van de doorhalingen heeft de vermelding 'dienstplichtig' als teken dat de dienstdtijd er op zat.

Het einde van de dienstplicht voor de brandweer komt – zoals eerder vermeld - in 1948.

Na de Tweede Wereldoorlog is de organisatie van de brandweer anders geworden. Naast een postcommandant kwamen er bevelvoerders (teamleiders), een aanvalsploeg, een waterploeg, een slangenploeg en een chauffeur pompbediende. Elke ploeg bestond uit 2 man en de bevelvoerder werd ondersteund door een ordonnans. Bij het opkomen voor een brand waren er aangewezen personen die bevelvoerder of chauffeur kon zijn. Voor bevelvoerder moest je ervaring hebben en voor chauffeur op zijn minst een rijbewijs.

<i>Functie</i>	<i>Aantal</i>
<i>Postcommandant</i>	<i>1 persoon</i>
<i>Bevelvoerder</i>	<i>1 persoon</i>
<i>Aanvalsploeg</i>	<i>2 personen</i>
<i>Waterploeg</i>	<i>2 personen</i>
<i>Slangenploeg</i>	<i>2 personen</i>
<i>Chauffeur/pompbediende</i>	<i>1 persoon</i>
<i>Ordonnans</i>	<i>1 persoon</i>

In de jaren tachtig is de zogenaamde BB organisatie opgeheven (Bescherming Bevolking) en de taak van hulverlening is ondergebracht bij de brandweer. De opleidingen voor een brandweerman/vrouw werd uitgebreid. Brandbestrijding, hulpverlening, gevaarlijke stoffen, ademlucht. In totaal twee jaar leren in een avondopleiding. De opleiding werd een rijksopleiding en was gelijk voor beroeps en vrijwillige brandweer.

Recentelijk is reanimeren ook een taak geworden van de brandweer.

Brandweermaterieel

Over de oude brandspuiten, die met de hand bediend werden en met een trekpaard verplaatst konden worden, hebben we het al gehad.

De eerste kwam in 1782 en de tweede in 1890. De levensduur van deze apparaten is bijna onvoorstelbaar: de eerste werd meer dan 100 jaar gebruikt en de tweede meer dan 50 jaar. De foto toont de gerestaureerde versie van de laatste handspuit in 2012.

In Westbroek kwam het eerste gemotoriseerde voertuig (de automobielbrandspuit) pas in 1941 tijdens de Tweede Wereldoorlog, naar aanleiding van het rapport van de Provinciale Brandweerbond uit 1939. Er werd een Opel Blitz aangeschaft, gestald in de splinternieuwe kazerne in Achttienhoven (destijds Kerkdijk, nu Dr Welfferweg) en trots op de foto gezet.¹⁶ De motorspuit is zichtbaar op de verlengde voorbumper.

Achttienhoven en Westbroek hadden niet lang plezier van hun aankoop. In november 1944 werd het kostbare bezit gevorderd door de Duitsers en een maand later afgevoerd naar Duitsland. De brandbestrijding moest zich noodgedwongen weer behelpen met de oude handspuit.

Direct na de bevrijding wordt het herstel van de brandweerorganisatie ter hand genomen onder leiding van de Commissaris van de Koningin in Utrecht. Die stuurt al op 28 juni 1945 een brief aan alle burgemeesters om hen op hun verantwoordelijkheden inzake de brandbestrijding te wijzen én om ze te vragen om een opgave van het aanwezige materiaal.

Achttienhoven en Westbroek reageren binnen veertien dagen en blijken voortvarend te werk gegaan te zijn. Van de stad Utrecht werd een zgn. 'babymotorspuit' in bruikleen verkregen. Dit is een moterspuit op een één-assig onderstel dat achter een auto kan worden voortgetrokken.

Uit de correspondentie in het gemeentearchief¹⁷ blijkt dat er een intensieve zoektocht wordt ondernomen naar een auto om de spuit te trekken. Op 26 november 1945 komt er bericht van de Rijksinspectie van het Brandweerwezen dat de gemeente Amersfoort bereid is om een 'manschappenmaterieelwagen, merk Graham, bouwjaar 1931' af te staan. Het voertuig wordt getaxeerd op een waarde van f 1720 (die aan Amersfoort wordt voldaan) en er wordt nog voor f 450 aan gerepareerd en verbeterd. Al met al is de Graham 'trekker' vanaf februari 1946 beschikbaar.

Niet voor lang, want op 23 juni 1947 wordt de Graham al weer verkocht aan de gemeente Loosdrecht voor f 2200, exclusief een nieuwe set binnen- en buitenbanden waarvoor Loosdrecht later alsnog de rekening krijgt.¹⁸

Dat Westbroek de Graham al snel doorverkochte, kwam omdat de Opel Blitz werd teruggevonden door de Rijksinspectie voor de Luchtbescherming en het Brandweerwezen. Op 31 juli 1946 werd het heugelijke bericht verzonden, met daarbij de mededeling dat het voertuig inmiddels terug was in Nederland.

Het gemeentebestuur reageerde: *'Dat wil zeggen: niet de automobielbrandspuit is terug, doch de restanten daarvan, t.w. chassis met motor en tot open laadbak vervormde*

*vrachtautocarrosserie, met daarbij dan nog de eigenlijke pompinstallatie, evenwel beschadigd, terwijl de bijbehorend vacuumpomp geheel ontbreekt, evenals het reservewiel met band van de auto.'*¹⁹

Het restant van de wagen werd getaxeerd op f 5500 en de herstellkosten bedroegen ruim f 3500. Helaas is niet met zekerheid te zeggen of op de afgebeelde foto²⁰ de gerenoveerde Blitz van Achttienhoven/Westbroek staat, die nog tot 1966 dienst heeft gedaan.

In dat jaar (1966) werd een nieuwe auto in dienst genomen de Commer KCL4023 [WalkThru]. De Commer Walk Thru is een auto met een kleurrijke geschiedenis. Voor de naam Commer moeten we terug naar 1905 als in Engeland de Commercial Cars Ltd, kortweg Commer, wordt opgericht. Commer maakte bedrijfsvoertuigen van bestelwagens tot vrachtwagens. In 1961 introduceerde Commer de revolutionaire Walk Thru, een unieke wagen die het boegbeeld werd van

onze nationale pakketbezorger en een echte “Van Gend & Loos”-klassieker. Later in de jaren '60 werd het Walk Thru ontwerp ook ontdekt door de diverse brandweerkorpsen en er zijn alles bij elkaar meer dan 100 wagens gebruikt bij diverse korpsen, waarvan niet één hetzelfde. Ze waren er met en zonder extra zijraam, met rolluik, met imperiaal voor ladders, slangen of boot. De meesten waren rood, maar ook waren er gele en witte brandweerwagens.²¹ Op de foto ziet u de brandweer Westbroek met de (rode) Commer in actie, nadat een automobilist te water raakte.

Technisch veranderde er tussen 1966 en 1983 niet zo veel. Alleen het stille alarm (met de zgn. ‘piepers’) werd ingevoerd ter vervanging van sirenes, kerkklokken e.d. De grote veranderingen kwamen bij de volgende auto, een Magirus Deutz, die werd aangeschaft in 1983. Met het in gebruik nemen van dit voertuig werd ook de aanvalstechniek veranderd.

Het hoge druk systeem werd ingevoerd naast het al in gebruik zijnde lage-druk systeem (max 8 bar) van slangen van rond de 20 meter per stuk (transportslang) en 10 meter per stuk aanvalsslang met een verdeelstuk voor maximaal drie stralen. De watervoorziening voor lage druk was en is nog steeds open water (een sloot, vijver, wetering).

De nieuwe auto had een watertank van 1500 liter aan boord voor het hoge druk systeem (40 bar) met twee slangen van 90 meter. Er zijn twee ploegen nodig om dit goed te kunnen ondersteunen; een aanvalsploeg en een waterploeg. De slangenploeg werd overbodig. Via portofoons hadden/hebben de ploegen contact met elkaar en met de bevelvoerder; er is dus ook geen ordonnans meer nodig.

Het hoge druk systeem is lichter en flexibeler bij verplaatsing van stralen. Het is daarom veel sneller in de opbouw en hoe sneller je bij een brand bent, hoe minder de schade. Bijkomend – groot – voordeel van hoge druk is dat de straalpijphouder beter beschermd is²².

De Magirus Deutz had ook ademlucht ingebouwd. Acht toestellen voor de gehele ploeg. De brandweerman mocht niet meer baard dragend zijn want dan sluit het ademlucht masker niet goed af en kan de gebruiker alsnog gevaarlijke stoffen binnen krijgen tijdens een binnenaanval met ademluchtmasker. Op zijn rug droeg de ademluchtmaskerdrager stalen flessen van 6 liter 200 bar druk (1200 liter lucht goed voor een kwartier werken). Nu zijn dat kevlar flessen met een inhoud van 5 liter en 300 bar druk (1800 liter lucht, goed voor 20 minuten intensief gebruik). Het harnas is sterk verbeterd en er zitten veiligheden in het systeem ingebouwd.

Voor het gebruik van ademlucht moest een aparte opleiding worden gevolgd. Nu is dat geïntegreerd in de basisopleiding van een brandweermens.

Het huidige voertuig is een Volvo en in 2003 in gebruik genomen, maar ook dit voertuig is al weer aan vervanging toe. Een brandweervoertuig wordt in 20 jaar afgeschreven. In de Volvo zitten weer modernere snufjes zoals een C2000 communicatie systeem, warmtebeeld-camera, elektrisch aangedreven redgereedschap, routebegeleiding, database met gevaarlijke stoffen en handleidingen zoals voor het openknippen van auto's.

De brandweer heeft zich ontwikkeld van niet georganiseerd in 1890 tot een hoog opgeleide professionele organisatie in 2020. Nog steeds leert de brandweermens om te gaan met nieuwe technieken zoals elektrische auto's, zonnepanelen en wat er al niet meer op de brandweer afkomt.

Brandweerkazerne(s)

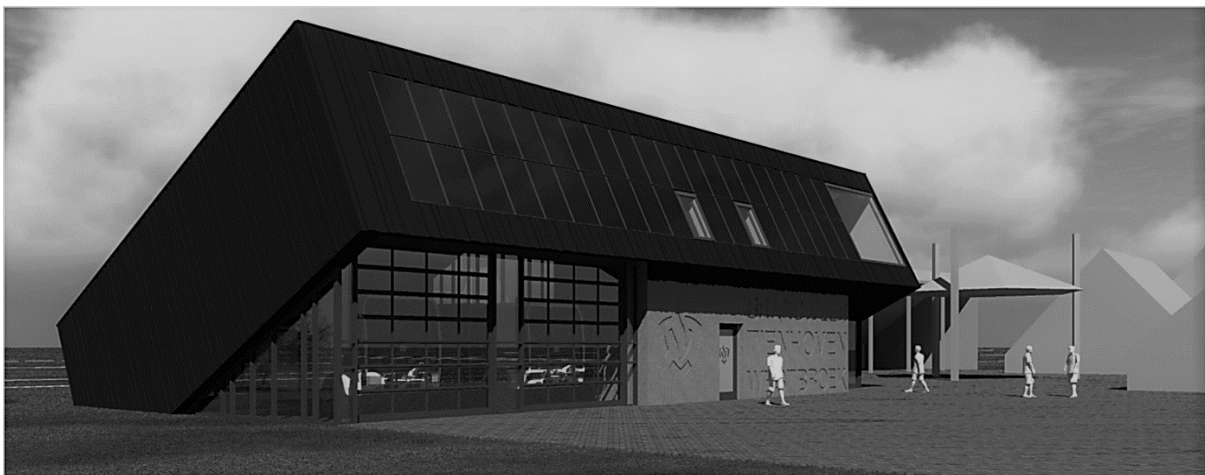
De brandweer van Achttienhoven en Westbroek heeft eigenlijk nooit een echte kazerne gehad. De oudste handspuit was ondergebracht in de NH kerk in Westbroek. Later werd het Landbouwhuis in Achttienhoven de plek waar de handspuit en zelfs nog even de Opel Blitz in 1941 werden geparkeerd.

In 1939 viel het besluit tot de bouw van een brandweerkazerne aan de Kerkdijk in Achttienhoven (nu dr Welfferweg). De bouw werd aangevangen in 1941 voor een aanneemsom van f 5264. De aanbesteding werd gewonnen door de lokale aannemer W.J. van den Bunt, die overigens ook brandmeester was bij het korps Westbroek.

Zoals op de foto van de eerste automobielspuit al te zien is, was (en is) er van een echte kazerne nauwelijks sprake. Op de verdieping is er weliswaar een kleine kantine, maar de huidige brandweerwagengroep moest speciaal worden aangepast aan de doorrijhoogte van de deuren²³. Het geheel heeft meer weg van een ouderwets 'spuithuisje'.

Ook dit keer was er weer een onafhankelijk onderzoek nodig om nieuwe stappen te zetten in de doorontwikkeling van de brandweerorganisatie. Dit keer kwam de opdracht van het algemeen bestuur van de VeiligheidsRegio Utrecht (VRU 4 juli 2014)²⁴. In 2017 werd – naar aanleiding van het onderzoeksrapport -door de burgemeesters van De Bilt en Stichtse Vecht een intentieovereenkomst getekend voor de fusie en de ontwikkeling van een gezamenlijke post. De fusie tussen Tienhoven en Westbroek was daarbij – na 80 jaar! - een ondergeschikt punt geworden, omdat beide brandweerkorpsen al nauw samenwerkten om de personeelsschaarste op te vangen. Hoofdpunt van het onderzoek was de locatie van de nieuwe kazerne. Binnen zes jaar (sic) na het onderzoek kon op 7 februari 2020 de nieuwe locatie bekend gemaakt worden: aan het einde van de Kerkdijk, tussen Westbroek en Tienhoven in.

Inmiddels is er zelfs een schetsontwerp van de nieuwe kazerne²⁵, waarover inmiddels discussies woeden in verband met de kosten. Hoeveel jaar nog tot het definitieve ontwerp, de aanbesteding en de bouw?

Noten bij deel 1

¹ Martin Groot is voormalig postcommandant van de Brandweerpost Westbroek van de Veiligheidsregio Utrecht

² Vuur als gemeenschappelijke vijand. Gerrit Haverkamp. Proefschrift Universiteit Leiden 2005

³ In de maat en uit de pas. Wim van Schaik. Proefschrift Universiteit Utrecht 2018

⁴ Helaas is het stuk zodanig aangetast door de tand des tijds dat er schimmel in het papier gekomen is en het betreffende stuk het archief niet mag verlaten. Het stuk is zelfs te slecht om een scan te maken; iets wat helaas geldt voor veel stukken uit de archieven van Achttienhoven en Westbroek, aldus een medewerkster van het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

Gelukkig ontving postcommandant Martin Groot, naar aanleiding van publicaties over 125 jaar Brandweer Westbroek, een historisch gedrukt exemplaar van de brandkeur die – in het archief van de heer W. van Winssen – bewaard is gebleven.

⁵ Archief W. van Winssen

⁶ In de maat en uit de pas. Wim van Schaik. Proefschrift Universiteit Utrecht 2018

⁷ Besseling, Johan Joseph [Utrecht {1761-1785}]

Drukker {1762, 1773-1775, 1780, 1784}, boekhandelaar {1784}

Nieuwegracht, by de Heerestraat (de) {1761}, Kromme Nieuwegracht, op de hoek van de Ambachtsstraat (op de) {1762}, Donkerstraat {1784}

⁸ Te zijner tijd hopen wij deze Brandkeure in onze beeldbank toegankelijk te maken.

⁹ Vuur als gemeenschappelijke vijand. Gerrit Haverkamp. Proefschrift Universiteit Leiden 2005

¹⁰ 1867 den 22 Juny. De gemeente van Westbroek van het Kerkeind. Het personeel behorende tot de werking van de brandspuit (RHC Vecht en Venen)

¹¹ Vierklank 25 april 2012 en archief W. van Winssen

¹² (1867 den 22 Juny. De gemeente van Westbroek van het Kerkeind. Het personeel behorende tot de werking van de brandspuit (RHC Vecht en Venen)

¹³ Op de website van de historische vereniging staat een film van Karien Scholten waarin de gerestaureerde brandspuit van 1890 de hoofdrol speelt. De werking van de spuit wordt hiermee mooi duidelijk gemaakt.

¹⁴ 535 Register van brandweerplichtigen in de gemeenten Westbroek en Achttienhoven, (1931-1939). 1 katern (RHC Vecht en Venen)

¹⁵ Blijkens diverse stukken, waaronder (af)rekeningen (RHC Vecht en Venen)

¹⁶ Uit de collectie van mw Schuurman pcd 2559-0024; bewerkt

¹⁷ Thans RHC Vecht en Venen

¹⁸ Archief W. van Winssen; het is onzeker of dit voertuig afkomstig is uit Westbroek. De foto dateert wsch. van 1978

¹⁹ Brief B&W Achttienhoven en Westbroek aan de Rijkscommissie van Advies inzake bijdragen wederopbouw publiekrechtelijke lichamen te 's Gravenhage dd 10 september 1946

²⁰ De foto is afkomstig uit het archief van W. van Winssen

²¹ Modelbouw Centrum Hilversum <http://mchexclusief.nl/2019/05/12/het-verhaal-achter-de-commer-walk-thru/>

²² Het hoge druk systeem is in de jaren tachtig geïntroduceerd en nu rond 2020 wordt ook dit systeem weer verbeterd en voertuigen worden nu uitgerust met middeldruk systemen. Een combinatie van lage druk en hoge druk systemen. MG

²³ Algemeen Dagblad 6 oktober 2017. Zie <https://www.ad.nl/utrecht/oudste-brandweerkorps-is-hard-toe-aan-nieuwe-kazerne~a9e31797/>

²⁴ Zie

https://debilt.raadsinformatie.nl/document/7157987/1/06122018_raadsavond_fusiepost_brandweer_gemeen-te-De-Bilt-en-Stichtse-Vecht

²⁵ Met dank aan Paul Architectuur uit Houten